

הרב שמואל אליעזר שטרן

דומ"ץ בבד"ץ זכרון מאיר
ר"מ ישיבת חוג חתם סופר - בני ברק

אזהרה חשובה בענין שימוש בתרופות בפסח

הנה לענ"ד נראה לי להעיר הערה נחוצה ביותר בענין השימוש בתרופות בפסח. בשנים האחרונות חודרת לציבור הרחב ההשקפה והתודעה כאלו הנושא המרכזי בחג הפסח הוא השמירה והזהירות המופלגת לא להכשל חלילה וחס בנטילת תרופות שאין כשרותן לפסח מבוררת. כל מדריך כשרות מכובד מייחד את חלקה הגדול של החוברת לרשימה מדוקדקת של התרופות הכשרות ואותן שאינן כשרות, ואף מקימים מוקדים מיוחדים שדרכם יוכלו לברר - כל אלו שלא היה סיפק בידם להגיע לבירור - את כשרותן של התרופות למיניהם השונים. וכך חודרים הרתיעה והפחד בלבבות שלומי אמוני ישראל והמה בודקים בשבע חקירות ובדיקות את מלאי התרופות אשר הם משתמשים בהם שלמען השם יופיעו אף הם ברשימה הגואלת, בכדי שחס ושלום לא יבואו לידי כשלון ותקלה, כי הדבר מתקבל אצלם כמכשול של חמץ בפסח ר"ל.

והדברים באו עד כדי כך ששבוע לאחר הפסח פנה אלי אברך ירא שמים וברוב תמימותו הוא שואלני על תרופה מסויימת האם היא מופיעה ברשימה של התרופות הכשרות לפסח, וכששאלתיו בתמיה: והרי כבר עבר עלינו הפסח לטובה בס"ד, ומה ענין יש לך בכשרות התרופות, השיבנו שהוא רוצה לדעת אם מותר לו להשתמש בהם עתה משום איסורא דחמץ שעבר עליו הפסח.

ולפני חג הפסח נשאלתי ע"י אדם אחד על אודות אביו שהוא חולה במחלה סופנית חשוכת מרפא ר"ל והוא דועך והולך וקיימת תרופה מסויימת אשר היא עדיין מחזיקה אותו במצב טוב יחסי, ולצערו אין אותה תרופה מופיעה ברשימת התרופות הכשרה והוא אובד עצות מה יהא על אביו בימים האלה, האם יש איזה היתר ליטול את אותן התרופות, ולא חלי ולא מרגיש האי גברא כי נפש הוא חובל, והשואל בזה הרי הוא שופך דמים.

וכתוצאה מהשקפה משובשת זו באים יהודים רבים לידי סכנת נפשות וחשש סכנה, שהרי היהודים החרדים לדבר ה', ובפרט בזהירות יתירה מחשש חמץ בפסח, באים לידי מסקנא שמדוע להם להשתמש בדברים כאלו שהם בגדר "הורה בה חכם", והם עושים לעצמם חשבונות של מה בכך, שבודאי לא יזיק להם אם לא יטלו את התרופות הקבועות שלהם במשך שבעת ימי חג הפסח, והם משלים את עצמם ברוב תמימות שאף על כיוצא בזה נאמר: שומר מצוה לא ידע דבר רע.

והמציאות בשטח מוכיחה שהרבה הרבה אנשים מבוגרים חולניים הנזקקים לטיפול תרופתי קבוע, יש אצלם נסיגה משמעותית מבריאותם התקינה בימי הפסח. ביודעי ומכירי קאמינא, מאנשים רבים ששבועות מספר לאחר כלות הפסח עדיין לא חזרו למצב בריאותם הקודם. ואנא עובדא ידענא באברך אחד אשר היה עליו ליטול תרופות מחמת חולשת בריאות נפשו, וכשהגיע חג הפסח מנע עצמו מליטלם, ומצב בריאותו התדרדר עד שבאמצע ימי חול

המועד זרק עצמו מגג ביתו ר"ל.

ולכן מצאתי חובה בנפשי לפרסם בשער בת רבים [בהסכמת מרנן ורבנן בעל שבט הלוי והגרי"ש אלישיב שליט"א], שכל אותן האנשים אשר נוטלים תרופות מחמת בעיות רפואיות, כגון, לחץ דם, סכרת, או חולי לב, כליות ושאר איברים פנימים, וכן אלו הסובלים מבעיות נפשיות וכדומה, רשאים לקחת את תרופותיהם בלי שום חשש ופקפוק כלל, בין אם הם מופיעים ברשימת התרופות הכשרות ובין אם הם אינם מופיעים.

ויתירה מזו, אפילו אם יש ברשימת התרופות תרופה מעין זו שהיא כשרה לפסח, אסור באיסור גמור לשנות מן התרופה הקבועה לתרופה אחרת, דעצם השינוי יכול לגרום סיכוכים שונים ובעיות רפואיות שלא ניתן לצפותם מראש, ולכן כל הירא וחרד לדבר ה' ונפשו איותה לקיים מצות "ושמרתם לנפשותיכם" ככל משפטה וחוקתה לא ישנה מאומה מן התרופות הקבועות שהוא משתמש בהם, הכל מותרים והכל שריים, אין בהם לא שמץ של איסור או חשש איסור כלל וכלל.

וטעמא דהא מילתא דהרי רובא דרובא של אותן התרופות המצויות בידינו כהיום הם נפסלו מכבר מאכילת כלב מלפני הפסח, וכיון שכן פקע איסורא דידהו מכל וכל וכדאיתא בגמ' פסחים דף כ"א ע"ב חרכו לפני זמנו מותר בהנאה לאחר זמנו. ואפילו לפי דברי הרא"ש שם דמכל מקום האכילה אסורה משום דבהכי אחשביה להאי אכילה ומיתסר מיהא מדרבנן וכדברי הט"ז באו"ח סי' תמ"ב סק"ח, היינו דוקא היכא דשייכא האי טעמא דאחשביה, אבל בתרופות שהאדם נוטלם בעל כרחו מחמת אונס החולי פשיטא דאין בזה כל ענין של אחשביה. ומצאתי בס"ד בחזו"א או"ח סי' קט"ז סק"ח דאיהו נמי נקט בפשיטות להתיר ומטעמא אחרינא דכיון דיש בתרופה תערובת של דברים המותרים ממילא אין שייך בכה"ג לומר דאחשביה לאכילת החמץ. ובמק"א נתבאר בס"ד בארוכה הא מילתא. ומהאי טעמא פשוט וברור ככל מאי דכתיבנא לעיל והמחמירים בזה אינם אלא מן המתמיהים ועתידיים ליתן על כך את הדין, כנלענ"ד בס"ד להלכה ולמעשה.